

Alfred Nobel
University

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

РЕКТОР,

ГОЛОВА ПРИЙМАЛЬНОЇ КОМІСІЇ

С.Б. ХОЛОД

“

2025 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДО АСПІРАНТУРИ
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
(PHD)
спеціальність А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
галузь знань А Освіта**

Затверджено на засіданні приймальної
комісії, протокол №4 від 28.04. 2025 р.

Дніпро
2025

Програма додаткового вступного випробування до аспірантури на здобуття ступеня доктора філософії. Укладачі: Н. Волкова, О. Лебідь, І. Олійник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2025.

Розробники:

Волкова Н.П., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри психології та педагогіки;

Лебідь О.В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки;

Олійник І.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки, протокол № 11 від 15.04.2025 р.

Затверджено на засіданні приймальної комісії, протокол № 4 від 28.04. 2025 р.

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Зміст програми	4
3. Перелік питань для співбесіди.....	5
4. Критерії оцінювання.....	6
5. Література.....	8

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Додаткове вступне випробування до аспірантури, відповідно Правил прийому до аспірантури ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» у 2025 р., призначається вступникам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань, відмінної від спеціальності, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста) (галузь знань відмінна від А Освіта).

Мета додаткового вступного випробування – виявити ступінь обізнаності вступника з питань загальної педагогіки, теорії виховання, володіння науково-педагогічною термінологією, наявність схильності до наукової і педагогічної творчості, здатності до професійної комунікації.

Форма вступного випробування – співбесіда за двома питаннями відкритого типу.

Програма додаткового вступного випробування охоплює питання з дисципліни «Педагогіка», зокрема питання з теорії виховання, основ загальної педагогіки, дидактики.

Під час підготовки до додаткового вступного випробування рекомендується користуватися літературою, список якої наведено наприкінці комплексу матеріалів.

Під час проведення додаткового вступного випробування екзаменаційна комісія визначає ступінь готовності вступника до опанування програмного матеріалу.

Під час вступного випробування вступник має надати максимально повні відповіді. Кожен член екзаменаційної комісії оцінює якість кожної відповіді, фіксуючи своє рішення письмово.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Загальні питання педагогіки

Педагогіка як наука. Предмет і основні категорії педагогіки. Завдання педагогічної науки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Категорії педагогічної науки: виховання, навчання, освіта. Методологічні основи педагогічної науки. Методи науково-педагогічних досліджень: діагностичні, експериментальні, неекспериментальні, формуючі.

Розділ 2. Розвиток, соціалізація і формування особистості

Особистість і умови її розвитку, поняття про розвиток і формування. Біологічне у розвитку людини, значення спадковості. Соціалізація і становлення особистості. Акселерація та ретардація.

Вікова періодизація. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості.

Розділ 3. Дидактика

Дидактика як наука. Об'єкт і предмет та завдання сучасної дидактики. Етапи становлення дидактики. Основні категорії дидактики. Процес навчання, його основні ознаки. Суть і структура процесу навчання. Основні функції навчального процесу (освітня, розвиваюча, виховна) та їх взаємозв'язок. Сучасні види навчання. Поняття про закономірності навчання, їх класифікація. Сутність, структура та рушійні сили процесу навчання. Закони, закономірності навчання та їх взаємозв'язок з принципами. Основні компоненти навчального процесу. Поняття про принципи навчання. Система дидактичних принципів та відповідних правил навчання.

Поняття про методи навчання та їх класифікацію. Характеристика традиційних методів навчання. Характеристика інноваційних методів навчання. Загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання. Критерії вибору методів навчання. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності та їх класифікація. Прийоми навчання. Засоби навчання. Форми організації навчального процесу. Форми організації навчання. Класифікація форм організації навчання. Навчальне заняття: типи та структура.

Контроль і оцінювання як педагогічні категорії. Функції, види педагогічного контролю. Педагогічні вимоги до перевірки. Методи та види організації перевірки на різних ступенях навчання. Оцінка успішності здобувача, її призначення. Критерії якості знань і навичок учнів.

Розділ 4. Теорія виховання

Сутність, мета, завдання та структура процесу виховання. Виховання як провідний чинник формування і розвитку особистості. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми. Перевиховання: функції, принципи, етапи. Зміст процесу виховання та його основні напрями (громадське, розумове, моральне, екологічне, статеве, правове, трудове, естетичне, фізичне виховання). Характеристика закономірностей виховного процесу. Характеристика основних принципів виховання.

Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Поняття прийому і засобу виховання. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Характеристика масових форм виховної роботи. Модель процесу виховання та характеристика її складників. Характеристика групових форм виховної роботи. Педагогічна характеристика соціального середовища. Виховні функції соціального середовища.

3. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СПІВБЕСІДИ

1. Національна система освіта як соціокультурне явище. Філософія освіти: поняття і предметне поле.
2. Поняття про педагогіку як науку та її основні категорії.
3. Система педагогічних наук. зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Актуальні проблеми теорії та практики національного виховання.
5. Актуальні проблеми дидактики сучасної школи.

6. Сучасні освітні парадигми.
7. Поняття змісту освіти та його основні значення.
8. Поняття якості освіти, шляхи її досягнення.
9. Взаємозв'язок педагогічної теорії та педагогічної практики. Сучасні педагогічні технології навчання і виховання.
10. Фактори розвитку особистості та їх взаємозв'язок.
11. Педагогічний процес як цілісна система, його закономірності, принципи.
12. Виховання як провідний фактор розвитку та формування особистості.
13. Сутність процесу виховання. Основні закономірності і принципи виховання.
14. Інноваційні концепції виховання.
15. Організаційні форми виховної роботи: класифікації, характеристика, умови вибору.
16. Технологічні підходи до організації освітнього процесу.
17. Інноваційні технології виховання.
18. Поняття дидактики. Провідні категорії дидактики.
19. Процес навчання, закономірності і принципи процесу навчання.
20. Методи навчання, їх класифікації.
21. Форми організації навчання. Типологія уроків.
22. Форми навчання, їх класифікації.
23. Засоби навчання, їх класифікація і характеристики.
24. Види навчання. Особливості проблемного, розвивального, модульно-розвивального навчання.
25. Особливості використання комп'ютерної техніки, мультимедійних систем у навчанні.
26. Міжпредметна координація у процесі навчання.
27. Контроль та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності.
28. Професійна орієнтація, її складові, основні завдання та підходи до їх розв'язання на сучасному етапі розвитку освіти в Україні.
29. Роль навчання, самовиховання та професійної підготовки особистості у професійному розвитку.
30. Професійно-педагогічна культура, її зміст.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

4.1. Особи, які одержали диплом магістра або спеціаліста за іншою спеціальністю та виявили бажання навчатися в аспірантурі за спеціальністю А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» галузі знань А Освіта складають додаткове вступне випробування.

У процесі іспиту комісія повинна оцінити:

1. Системність мислення, вміння пов'язувати окремі проблеми чи

частини явища в єдине ціле.

2. Вміння логічно та послідовно викладати свої думки.

3. Обсяг знань з педагогіки.

Оцінка за результатами додаткового фахового іспиту виставляється за 100-бальною шкалою.

4.2. При зарахуванні осіб, зазначених у п. 3.1 на навчання в аспірантурі конкурсний бал обчислюється як сума середньої оцінки за вступний іспит зі спеціальності й додаткове вступне випробування, та вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

4.3. У разі, якщо вступник **має однакові конкурсні бали** під час конкурсного відбору враховуються **додаткові бали** за участь в олімпіадах, конкурсах, турнірах, наявність публікацій науково-дослідницького характеру, що відповідають галузі знань.

За участь в професійно орієнтованих олімпіадах, конкурсах, наявність опублікованих праць науково-дослідницького характеру вступник отримує 50 додаткових рейтингових балів незалежно від кількості та обсягу публікацій чи кількості конкурсів (олімпіад), в яких вступник приймав участь. Факт наявності та відповідності змісту публікацій спеціальності встановлюється членами екзаменаційної комісії в процесі розгляду наданих вступником оригіналів або завірених ксерокопій друкованих видань. У випадку, коли надається ксерокопія, копіюванню підлягають усі сторінки, на яких розміщена публікація, а також титульна сторінка і сторінки змісту видання.

Загальні критерії оцінювання результатів співбесіди з вступником

Оцінка за національною (чотирибальною) шкалою	Шкала рейтингу Університету імені Альфреда Нобеля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Характеристики вступника під час співбесіди
5 (відмінно)	90-100	A	Вступник вільно володіє матеріалом на підставі вивченої літератури, аргументовано висловлює власні думки, виявляє високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Усна відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, аргументована. Вступник вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки і грамотно ним користується; аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання для обґрунтування власної позиції, виявляє ґрунтовні знання першоджерел. Виявляє високий рівень мотивації та свідомий підхід до професійного зростання.
4 (дуже добре)	82-89	B	Вступник володіє певним обсягом матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання

			висновків, припускається певних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння основних понять. Усна відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, обґрунтована. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки на достатньому рівні і вміє ним користуватися; посилається на думки відомих вчених, аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання, виявляє знання першоджерел. Виявив бажання професійно зростати.
4 (добре)	75-81	C	Вступник припускається істотних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння основних понять педагогіки; відповідає на питання, але дає лише виклад базових аргументів і доказів, які пропоновані в рекомендованих джерелах; є деякі незначні упущення і неточності, але без серйозних помилок
3 (задовільно)	67-74	D	Вступник володіє матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях; припускається істотних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння основних понять педагогіки; допускає упущення і неточності під час обговорення питань
3 (достатньо)	60-66	E	Вступник має значні ускладнення щодо розуміння основних понять педагогіки; допускає значну кількість грубих помилок під час обговорення різноманітних питань, які може усувати лише з допомогою викладача; усні відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі.
2 (незадовільно)	35-59	FX	Вступник невірно визначає основні поняття педагогіки; демонструє нерозуміння головних проблем наукового напрямку, низький рівень науково-педагогічного мислення; допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів; не спроможний відтворити загальновідомі факти
2 (незадовільно)	1-34	F	Вступник не спроможний вести співбесіду. Не володіє теоретичним матеріалом, не спроможний відтворити загальновідомі положення педагогіки, допускає суттєві фактичні помилки, які не може виправити за допомогою навідних запитань екзаменатора; допускає грубе порушення логіки викладу.

5. ЛІТЕРАТУРА

(Список рекомендованої літератури для самостійного опрацювання носить орієнтовний характер і не виключає власних ініціатив вступників у її доборі та використанні)

Підручники та початкові посібники:

1. Барно О.М. Педагогіка формування професіоналізму сучасного фахівця: навчальний посібник. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2015. 392 с.
2. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.- метод. посіб. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. 211 с.
3. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: підруч. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 548 с.
4. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. 4-те вид., стер. К. : Академвидав, 2012. 616 с.
5. Воротникова І.П. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи: порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва: педагогам, учням, батькам, керівникам закладів освіти / упоряд.: І.П. Воротникова, Н.В. Чайковська; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 445 с.
6. Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога: монографія / за наук. ред. І.П. Воротникової. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 256 с.
7. Ісаєнко В.М., Рідей Н.М., Навроцька Д.В., Уліщенко А.Б. Синергетична педагогіка: навчально-методичний посібник. Видання друге, доповнене та перероблене. 2019. 416 с.
8. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
9. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І.Б. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
10. Задорожна-Княгницька Л.В. Історія педагогіки. Навчальний посібник. 2020. 364 с.
11. Зайченко І.В. Педагогіка: підруч. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
12. Зарицька В.В., Шульженко Д.І., Козарик О.С. та ін. Розвиток особистості у сучасному освітньому просторі: монографія. 2020. 208 с.
13. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
14. Коваленко М.А., Ломоносова О.Е., Швороб Г.М. Неформальна освіта. Довідник-порадник для дорослих. Довідник. 2020. 120 с.
15. Козловський Ю.М., Ортинський В.Л., Дольнікова Л.В. Педагогіка: підруч. для здобувачів наук. ступеня доктор філософії, студентів та викладачів; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 371 с.

- 16.Маєвська Л.М. Етнопедагогіка: навчальний посібник. – стереотипне видання, 2019. 288 с.
- 17.Марушкевич А.А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка: (у структур.-логіч. схемах та табл.): навч. посіб. Київ: Компрінт, 2020. 90 с.
- 18.Менеджмент наукових проєктів та політика академічної доброчесності: навчально-методичний посібник в схемах і таблицях / [О.І. Витяганець, Н. В. Домброван, О. О. Іванов та ін.] за загальною ред. М.В. Корнієнка, А. В. Семенової. Одеса: ОДУВС. 2023.: Бондаренко М.О., 2023. 364 с.
- 19.Михалюк А. М. Педагогіка: інтерактивний контент: навч.-метод.посіб. Київ: Видавництво «Каравела», 2023. 244 с.
- 20.Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016 583 с.
- 21.Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
- 22.Омельчук С.А. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. 2021. 80 с.
- 23.Пащенко М., Красноштан І. Педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 228 с.
- 24.Педагогіка: навч. посіб. для дистанц. навчання : студентам закл. вищ. пед. освіти, викладачам, вчителям / Бабич О. О. та ін.; М-во освіти і науки України, Упр. освіти і науки, Черкас. облдержадмін., КЗ «Уман. гуманіт.-пед.фах. коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкас. облради». Умань : Сочінський М. М.,2022. 133 с.
- 25.Педагогіка: хрестоматія: для здобувачів вищої освіти / Ун-т держ. фіск. служби України ; уклад.: Є. М. Суліма, С. О. Деніжна, І. О. Петухова. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 421 с.
- 26.Польченко Т. Волошин С., Болджок А. Конспект для підготовки до ЄФВВ з Педагогіки та Психології: навч. посіб. Школа майбутніх магістрів. 2024. 200с.
- 27.Семенова А.В. Професійна педагогіка: підручник / Авт.: А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М. О., 2020. 575 с.
- 28.Сікорський П.І. Нова педагогіка. Львів: Львівська політехніка,2021. 540 с.
- 29.Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк, Г.І. Сотська, Н.О. Філіпчук, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Л.Ю. Султанова, Н.С. Гомеля. К.: Талком, 2019. 320 с.
- 30.Туркот Т.І., Коновал О.А. Педагогіка та психологія вищої школи: навчальний посібник. – стереотипне видання, 2020. 466 с.
- 31.Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи в запитаннях і відповідях: навчальний посібник (2-ге вид. доповнене). – стереотипне видання, 2021. 516 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
3. Національне агентство забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/>.
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Всеукраїнська електронна бібліотека. URL : <http://www.youalib.com>
6. Електронна бібліотека України. URL : <http://www.elibukr.org>
7. Український інститут науково-технічної та економічної Інформації URL : <http://www.uintei.kiev.ua/>
8. Бібліотека ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». URL: <https://lib.duan.edu.ua/uk/>
9. НБД SCOPUS. URL : <http://www.scopus.com>
10. НБД Web of Science. URL : <https://www.webofscience.com>.
11. Пошукова система GOOGLE АКАДЕМІЯ <http://www.scholar.google.com>.
12. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.03.2021 № 610. URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf

Навчальне видання
Програма фахового вступного випробування до аспірантури на здобуття ступеня доктора
філософії

Підписано до друку Формат 60 X 84/16. Ум. друк. арк. 0, 5
Оперативна поліграфія. Зам. № . Тираж прим.

Університет Альфреда Нобеля.
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.